

Постановка проблеми. В останні роки все більш широке поширення в практиці навчання знаходить метод проектів. Він трактується методистами по-різному. Ми дотримуємося наступного визначення даного методу: «Метод проектів передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій з обов'язковою презентацією цих результатів» [4, с.21].

Метод проектів припускає розв'язання навчальної проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, технології, творчих галузей. Результати виконаних проектів мають бути «відчутними», тобто, під час вирішення теоретичної проблеми передбачається конкретне її розв'язання, практичної – конкретний результат, що готовий до впровадження.

Використання можливостей методу проектів на заняттях зі студентами дозволяє підвищити ефективність навчання, поліпшити аналіз та оцінювання рівня їх знань, сприяє розвитку творчого ставлення до завдань, дозволяє звільнити більше часу для надання допомоги студентам. Нині в українській науці недостатньо теоретично і практично розроблено структуру підготовки майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів в процесі їх професійної підготовки.

Аналіз досліджень і публікацій. На сучасному етапі серед інших методів навчання метод проектів як один з найбільш прогресивний застосовується в навчальних закладах України та інших країн. Дослідженню його ефективності присвятили роботи закордонні та російські вчені: І.Л. Бім, М.Ю. Бухаркіна, І.О. Зимня, В.В. Гузеев, Є.С. Полат, Т.С. Сахарова, І.С. Чечель, S. Haines, D.J. Rosen, F.L. Stoller та ін. У вітчизняних періодичних виданнях друкувалися публікації Е.Г. Арванітопуло, В.В. Бербеця, А.А. Вдовиченко, О.М. Коберника, В.К. Сидоренка, А.І. Терещука, Л.О. Хоменко, С.М. Ящука, які аналізують проблеми змісту і значення проектної діяльності в навчальному процесі окремих дисциплін.

Але проблема підготовки вчителів саме гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності майже не висвітлена. На наш погляд, питання найбільш доцільного застосування в сучасних умовах методу проектів залишається відкритим – у працях зазначених вчених є його загальні характеристики, але не вистачає системного аналізу його використання в циклі гуманітарних дисциплін ВНЗ України [5].

Метою даної статті є дослідження, яке полягає у теоретичному обґрунтуванні засад застосування методу проектів із майбутніми вчителями гуманітарних дисциплін.

Завдання стаття: 1) визначити поняття «метод проектів», 2) визначити функцію викладача при використанні методу проектів; 3) охарактеризувати типи навчальних проектів; 4) окреслити проектні завдання з дисципліни «Іноземна мова».

Виклад основного матеріалу. При вивченні цього питання було використано дослідження сучасних дидактів М.Ю. Бухаркіної, В.В. Гузеева, Є.С. Полат, А.В. Хуторського, І.С. Чечель, за якими *проект* розглядається як спеціально організований викладачем і самостійно виконуваний студентами комплекс дій, у якому вони можуть бути самостійними при ухваленні рішення, відповідальними за свій вибір, результат праці, створення творчого продукту.

Під методом проектів розуміється організація навчання, за якою студенти набувають знань, умінь і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань – проектів. *Проектне навчання* полягає в організації навчально-виховного процесу, при якому студент самостійно розв'язує навчально-пізнавальні завдання [2]. Зокрема, встановлено, що *навчальний проект* – це форма організації занять, яка передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, спрямованих на отримання освітньої продукції за певний проміжок часу, від одного заняття до декількох місяців.

Метод навчання – це впорядковано організована взаємодія викладача і студентів, яка веде до досягнення мети навчально-виховного процесу. Метод проекту – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми. В основі методів проекту лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, умінь орієнтуватись в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення.

Метод проектів передбачає використання широкого спектру проблемних, дослідницьких, пошукових методів, орієнтованих чітко на реальний практичний результат, значимий для студента, з одного боку, а з іншого, розробку проблеми цілісно, з огляду на різні чинники та умови її вирішення і реалізації результатів. Метод проектів знайшов широке застосування в багатьох країнах світу, так як він дозволяє органічно інтегрувати знання студентів з різних галузей при вирішенні однієї проблеми, дає можливість застосувати отримані знання на практиці.

Метод проектів виник ще на початку ХХ століття, коли уми педагогів, філософів були спрямовані на те, щоб знайти способи, шляхи розвитку активного самостійного мислення, щоб навчити не просто запам'ятовувати і відтворювати знання, які даються, а вміти застосовувати ці знання на практиці.

Навчання за методом проектів дає можливість викладачеві реалізувати свої функції, змінюється *роль викладача*. Він організовує для студентів творчу діяльність, пов'язану з реальним навколишнім світом, виступає у різних ролях, як: *ініціатор* пропонує тем проектів і бере участь у виборі кращих тем проектів, запропонує студентами; як *консультант* – сприяє становленню запитань, роздумів, самостійної оцінці діяльності, моделює різні ситуації, організовує доступ до інформаційних ресурсів; як *ентузіаст* – надихає і мотивує студентів на досягнення мети; як *фасилітатор* – не тільки передає студентам знання і уміння, які можна практично реалізувати в проектній діяльності, але і, оцінюючи, вказує на недоліки або помилки дій студента; як *спостерігач* – відслідковує психологічно-педагогічний ефект проектної діяльності, тобто формування особистих якостей, рефлексії, самооцінки, уміння робити усвідомлений вибір, осмислювати його наслідки; як *спеціаліст* – володіє знаннями й уміннями в декількох галузях; як *керівник* (зокрема в питанні планування часу); як *координатор* групового процесу та *експерт*, аналізуючи результати виконаного проекту [5].

З розвитком сучасних технологій з'явилося більше можливостей використовувати на заняттях із студентами телебачення, відео, комп'ютерні навчальні програми, Інтернет, і викладачі із задоволенням це роблять. Уміння працювати з інформацією розвивається через використання різних джерел (книги, Інтернет, інші люди), студенти мають шукати і відбирати необхідні відомості, вибудовувати логіку висловлювання, формулювати свою думку, робити оцінку, письмово оформляти інформацію, виходити з положення при браку мовних засобів.

Вважаємо, що основною метою застосування методу проектів в навчальному процесі є формування проектних компетенцій всіма його суб'єктами. Під *проектними компетенціями* розуміють сукупність умінь і здатностей, які забезпечують можливість творчого вирішення особистістю життєвих проблем.

Розрізняють такі типи проектів [4, с.25-27]:

Дослідницькі проекти — потребують добре обміркованої структури, визначеної мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значущості, продуманості методів, у тому числі експериментальних методів обробки результатів.

Творчі проекти — учасники заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх представлення — рукописний журнал, колективний колаж, відеофільм, вечір, свято тощо. І тоді потрібні сценарій фільму, програма свята, макет журналу, альбому, газети.

Ігрові проекти — учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Ступінь творчості студентів дуже високий, але домінуючим видом діяльності все-таки є гра.

Інформаційні проекти — спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів. Структуру такого проекту можна позначити таким чином: мета проекту, його актуальність; методи отримання та обробки інформації; результат; презентація.

В українській педагогічній практиці явище проекту з'явилося в останнє десятиліття в результаті діяльності міжнародних організацій, які розробляли і поширювали освітні проекти. На жаль, в Україні сьогодні ще досить мало досвіду використання методу проектів у навчально-виховному процесі сучасної школи.

До кінця 80-х років 20-го століття проектування, яке можна розглядати як зв'язуючу ланку між педагогічною теорією та педагогічною практикою, в діяльності вчителів та викладачів було практично відсутнє. При організації навчально-виховного процесу вчителі в школі проминали етап проектування, обмежуючись плануванням своєї роботи. Але очевидним стало те, що планування без попереднього проектування є малоефективним.

Проектування – це процес і технологія створення та виконання певних проектів. Проект – це задум, план, прообраз передбачуваного або можливого об'єкта; сукупність документів і розрахунків, необхідних для його створення. Діяльність за проектом допомагає студенту включитися в активну соціальну дію, подолати суб'єкт-об'єктну педагогічну парадигму.

Проект – це результативна дія. Велике, а іноді вирішальне значення, метод проектів має для розвитку навчальної компетентності студента, становлення ключових компетенцій, що зумовлено перевагами, які надає педагогу його застосування, а саме:

- метод проектів дозволяє перевірити та закріпити на практиці теоретичні знання;
- проект забезпечує продуктивний зв'язок теорії та практики у процесі навчання;
- життєвим результатом проекту є продукт (що забезпечує цілісність проекту, адже оцінюється завершений проект), а умовами, інструментами його досягнення є навчальна компетентність студента;
- даний метод сприяє набуттю студентом життєвого досвіду, необхідного розвитку та функціонування як його окремих компетенцій, так і життєвої компетентності в цілому;
- участь студента у проектній діяльності сприяє формуванню вмінь та навичок, становленню життєвих принципів та цінностей, які в подальшому позитивно впливатимуть на його життєдіяльність [5].

За характером контактів проекти поділяються на внутрішні та міжнародні [3, с.8]. Внутрішніми називають проекти, організовані або всередині одного навчального закладу або між ними, всередині регіону, країни. У міжнародних проектах беруть участь представники різних країн, для їх реалізації можуть застосовуватися засоби інформаційних технологій.

За кількістю учасників проекти поділяються на особистісні, парні та групові [3, с.9]. За тривалістю проведення проекти розрізняють короткодючі (кілька занять з програми одного предмета), середньої тривалості (від тижня до місяця), довготривалі (кілька місяців).

Метод проектів дозволяє розв'язати: наявність значущої проблеми / задачі; передбачити практичну, теоретичну значущість передбачуваних результатів; проводити самостійну (індивідуальну, парну, групову) діяльність студентів на занятті; структурувати змістовну частину проекту; використовувати дослідницькі методи: визначення проблеми, завдань дослідження, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коректування, висновки.

У якості прикладу ми б хотіли проаналізувати використання методу проектів на заняттях з іноземної мови. Існує таке явище в методиці викладання англійської мови за допомогою Інтернету, як Інтернет-проект. У ході роботи над проектами (з використанням ресурсів Інтернету) студенти застосовують і розширюють свої мовні знання, отримують велику країнознавчу інформацію. Інтернет-проект зустрічається в двох видах [6, с.39]:

1) *www* – Проект *www* – проект, розрахований на те, що студент отримує завдання, для виконання якого йому необхідно знайти інформацію в Інтернеті і надати потім результати свого пошуку.

2) *e-mail* – проект. Існують два види письмової комунікації в Інтернеті: синхронна (*chat*) і асинхронна (*e-mail*). У *chat* учасники обмінюються письмовими повідомленнями, але роблять це в режимі реального часу. Цей метод ефективний для індивідуального вивчення мови. В аудиторії ж цей вид діяльності важко реалізувати. Крім того, потрібно володіти мовою на досить високому рівні. У синхронній письмовій комунікації існує можливість продумати, виправити, переписати свій текст (це важливо особливо для початківців).

E-mail - проект проводиться за участю двох або декількох груп студентів з різних країн, для яких англійська мова є іноземною. Участь носіїв мови не доцільна, тому що мовний, а отже, і змістовний рівень комунікації їх навряд чи може зацікавити.

Участь в Інтернет-проектах підвищує рівень практичного володіння англійською мовою і комп'ютером, а головне формує навички самостійної діяльності, ініціативність. Приклади проектних робіт: 1. News of school life. 2. Easter in England. 3. The inventions that shook the world.

В даний час необхідно привести методику викладання англійської мови у відповідність з розвитком сучасних інформаційних технологій. На заняттях з англійської мови за допомогою Інтернет можна вирішувати цілий ряд дидактичних задач: формувати навички та вміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; вдосконалювати вміння писемного мовлення студентів; поповнювати їх словниковий запас; формувати стійку мотивацію до вивчення англійської мови. Студенти можуть брати участь у тестуванні, у вікторинах, конкурсах, олімпіадах, що проводяться у мережі Інтернет, листуватися з однолітками з інших країн, брати участь у чатах, відеоконференціях і т.д.

Наше дослідження доводить, що участь в Інтернет-проектах підвищує у студентів рівень практичного володіння англійською мовою і комп'ютером, а також формує проектні вміння та навички [1].

Висновки. Наприкінці роботи ми дійшли наступних висновків. З нашого погляду, використання методу проектів із майбутніми вчителями гуманітарних дисциплін сприяє формуванню у них проектних компетенцій, фахових знань, умінь, навичок, розвиває творчість.

Нами порівняно і визначено поняття «метод проектів», яке аналізували різні дослідники. Під методом проектів розуміється організація навчання, за якою студенти набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань – проектів. Ми визначили функцію викладача при використанні метода проектів: ініціатор, консультант, ентузіаст, фасилітатор, спостерігач, спеціаліст, керівник, координатор, експерт.

Нами також схарактеризовано різні типи навчальних проектів: дослідницькі, творчі, ігрові інформаційні; особистісні, парні та групові; короткочасні, середньої тривалості, довготривалі. У статті також окреслено Інтернет-проекти з дисципліни «Іноземна мова», які сприяють розвитку знань з іноземної мови і інформатики.

Резюме. У статті розглядається використання можливостей методу проектів на заняттях, що підвищує ефективність навчання, сприяє розвитку проектних знань, умінь, навичок студентів. В роботі проаналізовано поняття "метод проектів", схарактеризовано типи проектів, окреслено можливість їх використання на заняттях з іноземної мови.

Ключові слова: метод, проект, майбутній вчитель, проектні завдання.

Резюме. В статье рассматривается использование возможностей метода проектов на занятиях, что повышает эффективность обучения, способствует развитию проектных знаний, умений, навыков студентов. В работе проанализировано понятие: "метод проектов", охарактеризованы типы проектов, показана возможность их использования на занятиях по иностранному языку. **Ключевые слова:** метод, проект, будущий учитель, проектные задания.

Summary. The article considers the use of the project method at the lessons, which increases the effectiveness of training, develops project students' knowledge and skills. In the paper the term "project method" is analyzed, the types of projects and possibilities of their use at English lessons are shown. **Keywords:** method, project, teacher-to-be, project tasks.

Література

1. Гонтаренко І.С. Формування проектних знань, умінь та навичок студентів за допомогою Інтернет-ресурсів // Вища освіта України. Тематичний випуск: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – 2012 – № 4. – С. 81 – 87.

2. Гузеев В.В. Развитие образовательной технологии / В.В. Гузеев. – М.: Знание, 1998. – 69 с.

3. Єрмаков І.Г. Проектне бачення компетентісно спрямованої 12-річної середньої школи / І.Г. Єрмаков, Д.О. Пузиков. – Запоріжжя, 2005. – С.7–10.

4. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. – М., 2000. – 367 с.

5. Самойленко Н.Б. Підготовка вчителів до застосування методу проектів у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2008. – 22 с.

6. Хэгболдт П. Изучение иностранных языков / П. Хэгболдт. — М., 1998. – 159 с.